

هدف کلی: آشنایی با رابطه حجاب و عفاف و مسائل پیرامون حجاب برای گرایش و توجه بیشتر به حجاب اسلامی

اهداف آموزشی

تبیین ضرورت حجاب و پوشش بر مبنای آیات قرآنی و تعیین حدود آن
بیان رابطه میان حد پوشش و نوع لباس در فرهنگ اسلامی
تبیین ارتباط حجاب با مساله آزادی زنان و حضور آنان در اجتماع
آگاهی یافتن از مشترک بودن قانون حجاب میان همه ادیان

مجتبی محمودی
دبیر دین و زندگی شهرستان ایزده
سال تحصیلی: 1400 - 1399

زیبایی پوشیدگی

در سوره اعراف

دنیای ما انسان‌ها، دنیای عجیبی است.
با «کلامی» شوق حرکت در وجودمان جوانه می‌زند و با «لبخندی» روح امید از دست رفته به زندگی ما، دمیده می‌شود.
گاه با «سکوتی» معنای زندگی مان تغییر می‌یابد و با «فریادی» روش آن.
«کلام»، «لبخند»، «سکوت» و «فریاد»، جلوه‌هایی آشکار از رفتارهای انسانی است که بر مسیر زندگی دیگران و چگونگی آن، اثرگذار است.
اما همیشه این گونه نیست؛ چه بسا بدون گفتار یا رفتاری، مسیر زندگی دیگران و چگونگی آن را تحت تأثیر قرار دهیم. آرامش و روان کسانی را برهم زنیم، قلوب پاکی را متزلزل کنیم، به تعهد و عشق همسرانی خدشه وارد کنیم و کانون گرم خانواده‌هایی را متأثر سازیم و این همه در حالی باشد که از وقوع این امور بی‌خبر باشیم.

نکته

شاید پرسید: واقعاً چنین چیزی ممکن است؟ این چه کاری است که این عواقب را به دنبال دارد؟ پوشش مناسب از نشانه‌های «عفاف» است، به گونه‌ای که از نوع پوشش هر کس می‌توان میزان توجه وی به این ارزش را دریافت. (با اینکه خداوند هم زنان و هم مردان را به پوشیدن لباس مناسب دعوت کرده است، اما نسبت به پوشش زنان به دلیل بهره‌مندی آنان از نعمت جمال و زیبایی، توجه ویژه‌ای دارد).¹ با توجه به اهمیت پوشیدگی در دین، در ادامه برخی سؤالات رایج در این خصوص را مطرح و به آن پاسخ می‌گوییم.

2- وظایف زنان و مردان درباره عفاف و پوشیدگی که در قرآن بیان شده است را بنویسید؟

■ آیا در قرآن کریم درباره عفاف و پوشیدگی، دستور خاصی وجود دارد؟

خدای متعال در قرآن کریم، هم برای مردان و هم برای زنان، وظایف خاص و روشنی تعیین کرده است که عبارت‌اند از:

2 (الف) وظیفه مردان است که چشم خود را کنترل کنند و از نگاه به زنان نامحرم خودداری کنند و دامان خود را از گناه نگه دارند.

(ب) زنان نیز مانند مردان وظیفه دارند که از نگاه به نامحرم خودداری کنند و دامان خود را از گناه حفظ نمایند.

(ج) استفاده از زینت و زیورآلات نباید به گونه‌ای باشد که توجه نامحرم را به خود جلب کند.

2 (د) زنان باید پوشش خود را به گونه‌ای تنظیم کنند که علاوه بر موی سر، گریبان و گردن آنها را هم بپوشاند.

3 (در شرح و تفسیر آیات قرآن کریم، پیشوایان ما، حدود پوشش را مشخص کرده‌اند و ما را به رعایت عفاف دعوت کرده‌اند).³

3- پیشوایان ما، حدود پوشش را چگونه مشخص کرده‌اند؟

سوال ~~پاسخ~~ امام کاظم علیه السلام در جواب برادرش که پرسید: «دیدن چه مقدار از بدن زن نامحرم جایز است؟»

پاسخ (فرمود: «چهره و دست تا مچ».) **پاسخ**

سوال یکی از یاران امام صادق علیه السلام به نام فضیل بن یسار می‌گوید از ایشان پرسیدم: آیا ساعد زن از

قسمت‌هایی است که باید از نامحرم پوشیده شود؟

پاسخ (فرمود: «بلی، آنچه زیر روسری قرار می‌گیرد، نباید آشکار شود. همچنین از مچ به بالا باید پوشیده شود»)^۴ **پاسخ**

۱- سوره نور، آیات ۳۰ و ۳۱

۲- قرب الانساد، حمیری، ص ۱۰۲

۳- اصول کافی، کلینی، ج ۵، ص ۵۲۱؛ وسائل الشیعه، شیخ حر عاملی، ج ۳، ص ۲۵

1 (همچنین از قرآن کریم به دست می‌آوریم که: این گونه پوشش سبب می‌شود که زن به عفاف و پاکی شناخته شود و افراد بی‌بندوبار که اسیر هوی و هوس خود هستند، به خود اجازه تعرض به او را ندهند)¹

یا أَيُّهَا النَّبِيُّ
 قُلْ لِأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ
 يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ
 ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ
 فَلَا يُؤْذَيْنَ
 وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

ای پیامبر،
 به زنان و دخترانت و به زنان مؤمنان بگو
 پوشش‌های خود را به خود نزدیک‌تر کنند
 این برای آنکه به [عفاف] شناخته شوند
 و مورد آزار قرار نگیرند، بهتر است
 و خداوند همواره آمرزنده و مهربان است.¹

پیام های ایه

- 1- بر زنان مؤمن، لازم است که تمام اندام خود را، از سر تا پا، از نامحرم بپوشانند
- 2- نوعی حجاب و پوشش، پیش از فرمان به رعایت کامل حجاب، برای زنان وجود داشته است
- 3- فلسفه فرمان به زنان مؤمن برای حفظ حجاب خود، مصون ماندن شان از آزار و اذیت افراد هوسران است

■ آیا اسلام شکل پوشش را معین کرده است؟ 2- اسلام مردان را موظف کرده که چه لباسی بپوشند؟

می‌دانیم که امت اسلامی از اقوام و ملل گوناگون و با آداب و رسوم مختلفی تشکیل شده است که هر کدام پوشش و لباس مخصوص خود را دارند. حتی ممکن است در کشوری، مثل کشور عزیزمان ایران، اقوام مختلفی زندگی کنند که هر کدام از آنها پوشش خاصی برای خود برگزیده باشند.

نکته

بنابراین، چگونگی و نوع پوشش، تا حدود زیادی تابع آداب و رسوم ملت‌ها و اقوام است. اسلام، ضمن پذیرش این تنوع و گوناگونی²، مردان را موظف کرده است، لباسی بپوشند که وقار و احترام آنان حفظ شود و با ارزش‌های اخلاقی جامعه هماهنگ باشد.² بنابراین³، پوشیدن لباسی که آنان را نزد مردم

انگشت‌نما کند یا وسیله جلب زنان نامحرم قرار گیرد، حرام است.³

زنان نیز موظف‌اند که دو شرط زیر را رعایت کنند:

4 (۱- تمام بدن خود را، به جز صورت و دست‌ها تا مچ، از نامحرم بپوشانند.

۲- پوشش آنان نباید نازک، چسبان و تحریک‌کننده باشد.)⁴

4-4 طبق دین اسلام پوشش زنان باید چگونه باشد؟

نکته

این وظیفه الهی، مانند هر عمل دیگری، هرچه کامل‌تر و دقیق‌تر انجام شود، نزد خدا با ارزش‌تر و آثار و ثمرات فردی و اجتماعی آن افزون‌تر است و فرد را به رشد و کمال معنوی بالاتری می‌رساند. از این رو⁵، (استفاده از «چادر» که دو شرط قبل را به‌طور کامل دارد) سبب حفظ هرچه بیشتر کرامت و منزلت زن می‌گردد و توجه مردان نامحرم را به حداقل می‌رساند، اولویت دارد.)⁵

5- چرا استفاده از چادر برای زنان اولویت دارد؟

۱- سورة احزاب، آیه ۵۹

سوال

آیا حجاب زنان، موجب سلب آزادی و کاهش حضور آنان در جامعه می شود؟

پاسخ (اولاً خداوند دستور حجاب را برای زمان حضور زن در اجتماع و مواجهه وی با نامحرمان قرار داده است نه برای داخل خانه؛ زیرا حجاب چگونگی پوشش زن را هنگام حضور در اجتماع مشخص می کند. این حکم نه تنها سبب کاهش حضور زنان نمی شود، بلکه سبب می شود تا حضوری مطمئن و همراه با امنیت داشته باشند و از نگاه ناهلانی که در جامعه حضور دارند، ایمن باشند) تجربه کشور ما به خوبی نشان می دهد که قانون حجاب نه تنها سبب کاهش حضور زنان در دانشگاه ها و مراکز علمی و اجتماعی نشده بلکه حضور آنان چند برابر هم شده است.

دوم آنکه ادعای خانه نشین کردن زنان و سلب آزادی آنان با نگاه قرآن و سیره پیشوایان دین ناسازگار است¹ (قرآن کریم عفت حضرت مریم علیها السلام را در معبدی که همگان، چه زن و چه مرد، به پرستش می آیند، می ستاید؛ عفت دختران حضرت شعیب علیهم السلام را در حال چوپانی و آب دادن به گوسفندان در جمع مردان، مثال می زند. تاریخ نیز خبر از حضور زنان مسلمان در زمان پیامبر صلی الله علیه و آله، در پشت جبهه های جنگ برای پرستاری و کمک به مجروحان می دهد.)¹

پس قانون حجاب، قانونی برای سلب آزادی زنان در جامعه نیست؛ بلکه کمک می کند تا جامعه به جای آنکه ارزش زن را در ظاهر و قیافه وی خلاصه کند، به شخصیت، استعدادها و کرامت ذاتی وی توجه کند. این امر موجب می شود سلامت اخلاقی جامعه بالا رود؛ حریم و حرمت زنان حفظ شود و آرامش روانی وی افزایش یابد.²

2- چرا قانون حجاب، قانونی برای سلب آزادی زنان در جامعه نیست؟

فیلم (۱)

آیا افرادی که پایبندی به رعایت حجاب ندارند، واقعاً از شادایی و نشاط بیشتری برخوردارند؟ برای دیدن پاسخ این سؤال، این فیلم کوتاه را ببینید.
(تمامی فیلم های کوتاه معرفی شده در این کتاب در سایت گروه قرآن و معارف به آدرس <http://quran-dept.talif.sch.ir> در بخش «فیلم های کوتاه» بارگذاری شده است.)

سوال

آیا حجاب اختصاص به ما مسلمانان دارد؟

پاسخ (خیر، ادیان الهی، که در اصل و حقیقت، یک دین هستند، همواره بر پوشش تأکید کرده اند و آن را لازمه دین داری شمرده اند. مطابق با آیین یهود، زنان هنگام حضور در اجتماعات، موی سر خود را می پوشانند و به حجاب پایبند بودند.^۱ در آیین مسیحیت نیز پوشش اهمیت زیادی داشته است و زنان معتقد به حضرت مسیح علیه السلام می کوشند مانند حضرت مریم علیها السلام موی خود را بپوشانند و با حجاب وارد جامعه شوند.) پاسخ

نکته نقاشان مسیحی، به خصوص نقاشان قدیم‌تر، تصویر

حضرت مریم علیها السلام را با پوشش و حجاب کامل می‌کشیدند.

همچنین از گذشته تا زمان حاضر¹ (زنان راهبه و قدیس

یکی از کامل‌ترین حجاب‌ها را انتخاب کرده‌اند. این امر

نشان می‌دهد که از نظر آنان، داشتن حجاب، به دین‌داری

نزدیک‌تر و در پیشگاه خدا پسندیده‌تر است.)¹

2 (در دوران اخیر پابندی به تعالیم دینی کمتر شده و آن

بخش از دستورات و سنت‌های حضرت موسی علی‌ه السلام و

حضرت عیسی علی‌ه السلام هم که باقی مانده، مورد غفلت قرار گرفته است و به آنها عمل نمی‌شود. بنابراین،

بی‌حجابی زنان غرب نه تنها جایگاهی در اندیشه مسیحیت حقیقی ندارد؛ بلکه بازگشتی به سنت‌های

مشرکانه قبل از حضرت مسیح علی‌ه السلام محسوب می‌شود.)²

3 (زنان ایرانی قبل از اسلام که عموماً پیرو آیین زرتشت بودند، با پوشش کامل در محل‌های عمومی رفت و آمد

می‌کردند. پوشش و حجاب زنان در ایران باستان چنان برجسته بود که حتی برخی از مورخان غربی بر این باورند

که می‌توان ایران باستان را منشأ اصلی گسترش حجاب دانست.)³ (در ادیان دیگر و عموم فرهنگ‌ها، پوشش

زنان به صورت یک اصل پسندیده مطرح بوده و کمتر قوم و ملتی است که زنان آن پوشش مناسبی نداشته باشند.

4 تفاوت‌ها مربوط به چگونگی و حدود آن بوده است.)⁴

3- پوشش زنان ایران باستان (قبل از اسلام) چگونه بود؟

4- در ادیان دیگر و عموم فرهنگ‌ها پوشش زنان چگونه بوده است؟

زنان زرتشتی

راهبه‌های مسیحی

■ چه لذتی دارد ...

چه لذتی دارد وقتی در خیابان و کوچه راه می‌روی و صد قافله دل‌آلوده همراه تو نیست.
چه لذتی دارد وقتی در نابودی تعهد و عشق بین همسران سهیم نباشی و گرمای خانه‌ها را سرد نکنی.
چه لذتی دارد وقتی از سرپاکی و غیرت و مردانگی، بانوان و دختران سرزمینت را ناموس خود بدانی و سرمایه‌ی پاکی و نجابتشان را قربانی هوس‌های خود نکنی.
چه لذتی دارد که مردانگی را، نه فقط در پرورش اندام و قوت بازو، بلکه در توان خویشتن‌داری در مقابل وسوسه‌های شیطانی معنا کنی.
چه لذتی دارد که بدانی دنیا راهی است به سوی خدا و در این راه نباید با نگاهت، با حرفت و با نوع پوششت، سنگ راهی باشی و دلی را از حرکت در این مسیر بازداری.
چه لذتی دارد که فقط زندگی کوتاه دنیا را نبینی و نگاهی هم به زندگی بی‌پایان آخرت داشته باشی.
چه لذتی دارد وقتی در آلوده شدن چشم و قلب دیگران نقش نداشته باشی و بخشی از گناهان آنان را پای نامه اعمال خود ننویسی.
چه لذتی دارد وقتی هدف خلقت خویش را فراموش نکنی و عمر گران‌بهای خود را پای میز آرایش و دوختن و پوشیدن و نمایش دادن و به چشم‌ها نشستن، به پایان نرسانی.
چه لذتی دارد وقتی رضایت خدا را به رضایت انسان‌های هوس‌ران ترجیح می‌دهی.
چه لذتی دارد وقتی طعمه‌ی قلاب شیطان برای دام انداختن دیگران نیستی.
چه لذتی دارد عقیف بودن!

فیلم (۲)

با دیدن این فیلم کوتاه، با یکی از آثار ترک حجاب آشنا شوید.

1- امر به معروف و نهی از منکر، تحکیم پیوند خانواده، بالا بردن سطح فرهنگ جامعه، ازدواج به موقع دختران و پسران و غیره

اندیشه و تحقیق

۱- برای حضور سالم در جامعه، چه پیشنهادهایی برای مردان و زنان دارید؟

۲- با اینکه پوشش بدن و حتی موی سر در دین حضرت مسیح علیه السلام یک امر پسندیده است،

برخی جوامع مسیحی نسبت به این موضوع بی‌توجه‌اند. به نظر شما، علت آن چیست؟

2- به خاطر سست بودن اعتقادات دین در عرصه زندگی

غفلت از دین راستین الهی و بازگشت به سنت‌های مشرکانه قبل از حضرت مسیح (ع)

به خاطر مصلحت‌های سیاسی و سودهای اقتصادی ترویج بد حجابی و بی‌بند و باری

وضع جامعه اطراف خود را بررسی کنید و ببینید :

۱- رفتار پسران و مردان در جامعه چگونه باید باشد تا سلامت اخلاقی جامعه حفظ شود؟

۲- حفظ حرمت دختران و زنان تا چه میزان به وضع پوشش آنان بستگی دارد؟

۳- با دوستان خود مشورت کنید و ببینید که رعایت پوشش اسلامی توسط زن در هریک از موارد زیر چه ثمراتی دارد.

۱- برای زن : **بیشتر شدن آرامش روانی، به علت کم شدن نگاه ها به سمت او** .
افزایش احترام زن به دلیل وقار و سنگینی وی .

کم شدن مزاحمت افراد فاسد و مزاحم و نگاه تعرض امیز آنها به وی .

۲- برای مرد : **کم شدن التهاب و هیجانات جنسی و عطش روحی** .
کنترل بیشتر مرد بر قوه خیال خود، به دلیل مواجه نشدن با صحنه های شهوت انگیز

بازده بیشتر مرد در کار، تحصیل، پژوهش و ... به علت آرامش روانی بیشتر .

۳- برای خانواده : **اختصاص یافتن التذاذ جنسی به محیط خانواده و در محدوده ازدواج** .
استحکام پیوند زن و شوهر به علت افزایش احساس کامیابی از یکدیگر در محیط خانه

افزایش احساس محبت میان اعضای خانواده، به خصوص فرزندان .

۴- برای جامعه : **بیشتر شدن آرامش روانی جامعه** .

افزایش فعالیت مثبت اجتماعی و نیروی کار و فعالیت در جامعه .
بایداری و ثبات اجتماعی .

مخاطب	انتشارات	نویسنده	نام کتاب
دانش آموز / معلم	صدرا	مرتضی مطهری	نظام حقوق زن در اسلام
دانش آموز	مدرسه	جمعی از نویسندگان	پرسش های امروز جوانان
دانش آموز	سروش	امیرحسین بانکی پور	دختران آفتاب

